

Aanpak ondermijnende criminaliteit

Waarom aanpak ondermijnende criminaliteit?

In de kadernota integrale veiligheid Peelland 2015-2018 is de aanpak van ondermijnende criminaliteit benoemd als een van de speerpunten van het beleid.

Ondermijnende criminaliteit bestaat uit alle vormen van criminaliteit die een bedreiging zijn voor de integriteit van onze maatschappij. Kenmerkend voor ondermijning is de vermenging van onder- en bovenwereld. Ondermijnende criminaliteit tast het vertrouwen in de overheid en in de rechtstaat aan. Daarom is het belangrijk hier effectief tegen op te treden. Om gezamenlijk een vuist te maken tegen de onderwereld is het belangrijk dat de overheidspartners hun krachten bundelen en duidelijk zicht krijgen op wat er speelt.

Wat willen we bereiken?

Alle overheidspartners hebben een belangrijke rol in de aanpak van georganiseerde criminaliteit. We willen optreden als één gezamenlijke overheid, op lokale, op nationale en op internationale schaal. Voor gemeenten ligt de nadruk op de bestuurlijke maatregelen, terwijl politie en Openbaar Ministerie vooral gericht zijn op de strafrechtelijke kant. Belastingdienst heeft mogelijkheden om financiële fraude en misstanden aan te pakken. Door een integrale aanpak kunnen de overheidspartners elkaar versterken in de aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit.

Een beeld van wat er speelt

In 2015 is door het RIEC aan het driehoeksoverleg van burgemeesters, officier van justitie, teamchefs van basisteam Peelland van de politie en een vertegenwoordiger van de Belastingdienst, een “ondermijningsbeeld” opgeleverd en een aantal casussen om integraal op te pakken. Het ondermijningsbeeld is een momentopname van de ondermijning binnen ons gebied dat tot stand is gekomen op basis van kennis, ervaringen en inzichten van professionals die zicht hebben op de ondermijnende criminaliteit. Het geeft inzicht in de verschillende verschijningsvormen voor zover de professionals deze hebben waargenomen. Het geeft een indruk van wat er speelt, welke personen betrokken zijn, wat belangrijke locaties zijn en wie faciliteren. Faciliteerders zijn personen die al dan niet bewust de ondermijnende activiteiten (mede) mogelijk maken. Denk bijvoorbeeld aan notarissen, taxateurs, makelaars, elektriciens, enz.

Plan van aanpak 2016-2017-2018

Ondermijnende criminaliteit is een ingewikkeld vraagstuk, waarbij de hele samenleving direct betrokken is. Het is diep vertakt in onze samenleving. Zo zien we regelmatig dat families van generatie op generatie doorgroeien in de criminaliteit. En dat er in de bovenwereld krachten zijn die deze criminaliteit mogelijk maken. Dit maakt de aanpak een zaak van lange adem. Het diepgewortelde probleem van ondermijning lossen we niet zo even op. Toch willen we dat de aanpak al direct zichtbaar en voelbaar is. Daarom kiezen we voor een Peellandbrede programmatische aanpak met breed geformuleerde programmalijnen en acties voor de kortere en de langere termijn. Het gaat hier om de grote lijnen waarvoor een nadere uitwerking volgt. Dit programma heeft een looptijd tot en met 2018. Tussentijds worden de verschillende programmalijnen geëvalueerd.

Per 15 februari 2016 door de 6 Peelgemeenten gezamenlijk een programmaleider en administratieve ondersteuning aangesteld om de uitvoering van dit programma te trekken.

Er wordt gewerkt met een groeimodel; de programmaleider maakt inzichtelijk wat de kosten zijn van het uitrollen van de programmalijnen waar deze extra mensen of middelen vragen. Als de kosten en de gewenste fasering inzichtelijk zijn, zullen wij hiervoor bij u terugkomen. Dit zullen steeds beslissingen van de afzonderlijke gemeenten zijn.

Overigens, een deel van de gemeentelijke aanpak van ondermijnende criminaliteit behoort tot de reguliere werkzaamheden van gemeenten, zoals vergunningverlening en handhaving. Het gaat allereerst om een wijziging in prioritering die een intensivering ten gevolge kan hebben. Een versterking van de integrale aanpak met veel andere partners tezamen zal mogelijk andersoortige kennis en inzet vergen (informatieverzameling en casusregie). De doorontwikkeling van het bestaande Helmonds InterventieTeam waarin al geruime tijd met alle handhavingspartners wordt samengewerkt naar een Peel-landsInterventieTeam is wenselijk.

De programmalijnen

1.Aanpak lokale casuïstiek

Gezamenlijk met het ondermijningsbeeld zijn voor het basisteam Peelland een aantal signaaldossiers aangeboden. Er zullen bovendien de komende periode regelmatig nieuwe signalen en casussen ontstaan binnen de Peel. Om ervoor te zorgen dat casussen op het gebied van ondermijning kunnen worden opgepakt zijn er een aantal randvoorwaarden.

Sterke informatiepositie

Een sterke gezamenlijke informatiepositie kan een gedegen inzicht in het fenomeen georganiseerde ondermijnende criminaliteit opleveren. Een effectieve overheid kent de verschijningsvormen van de ondermijnende criminaliteit, de betrokken netwerken en (rechts)personen, en heeft antennes voor ‘niet-pluis-signalen’ van medewerkers, partners en burgers.

Integrale aanpak

Een integrale aanpak met inzet en capaciteit van alle betrokken partners, en met benutting van alle mogelijkheden die de overheid op preventief en repressief terrein heeft.

Randvoorwaarde voor een integrale aanpak is dat iedere gemeente beschikt over voldoende lokale handhavingscapaciteit en over een (ervaren) casusregisseur.

Veilige publieke taak.

Bij de aanpak van ondermijning komen medewerkers in beeld die direct betrokken zijn bij de aanpak van personen of fenomenen. Dat zal hen niet altijd in dank worden afgenomen. De druk van de omgeving op hen zal toenemen. Dit geldt voor medewerkers, voor wethouders, voor raadsleden en burgemeesters. Op welke manier daarmee om te gaan? Uitgangspunt is dat de veiligheid van bestuurders en ambtenaren geborgd moet zijn en dat zij zich gesteund weten als zij bij de integere uitvoering van hun taak niet wijken voor deze druk, welk vorm deze ook aanneemt.

	Termijn	Verantwoordelijk	Resultaat	Capaciteit en middelen
Besluiten tot gezamenlijk Peelland InterventieTeam voor de integrale aanpak van casuïstiek.	2016	Programmaleider initieert	Een convenant, privacyreglement, dienstverleningsovereenkomst en een teamleider integraal handhavingsteam (PIT)	Teamleider PIT, kosten door de Peelgemeenten gezamenlijk te dragen; mee te nemen in de begrotingsbehandelingen in 2016.
Onderzoek naar mogelijkheid gezamenlijk Peelland Informatieknooppunt ondermijning	2016	Programmaleider	Een gezamenlijk informatie-knooppunt voor Peelland	Nog onbekend
Aanpak van de signaaldossiers onder regie van de gemeenten	2016	Programmaleider in samenwerking met de gemeenten	Een effectieve aanpak voor elke individuele casus	Deels regulier, deels nader te bepalen, handhavingscapaciteit
Lokale casuïstiek actueel houden, en aanvullen waar nodig	Doorlopend proces	Programmaleider in samenwerking met de gemeenten	t.z.t. herhalen van het maken van het ondermijningsbeeld.	Regulier en ism informatieknooppunt

2. Doorontwikkelen interventiestrategieën

Criminelen vinden steeds nieuwe manieren om de samenleving te ondermijnen. Het is daarom essentieel dat de overheid haar interventiestrategieën ook blijft ontwikkelen. De nadruk van de aanpak van ondermijnende criminaliteit moet komen te liggen op vroegsignalering. Belangrijk is het om hierbij ook oog te hebben voor bronbestrijding. Problemen concentreren zich vaak rondom bepaalde families en criminele activiteiten gaan over van generatie op generatie. Het is belangrijk de daaraan ten grondslag liggende structuren en subculturen bloot te leggen en te onderzoeken hoe deze kunnen worden doorbroken. Mogelijkheden tot sociale stijging en exit-strategieën moeten worden onderzocht.

Actielijn	Termijn	Verantwoordelijkheid	Resultaat	Capaciteit en middelen
Organiseren van een signaalfunctie waar bewoners en instellingen hun vermoedens en onderbuikgevoelens kwijt kunnen.	Korte termijn	Programmaleider ondermijning	- Een duidelijke signaalfunctie binnen wijken, corporaties en maatschappelijke instellingen.	Nog onbekend
Aanpak onaantastbaren	2016	Programmaleider ondermijning	Een plan van aanpak hoe om te gaan met de on-	regulier

			aantastbaren in Peelland. De aanpak hiervan heeft een directe uitstraling op de wijk. Het is zowel een quick win als een duidelijk signaal van een gezamenlijke overheid.	
Aanpak faciliteerders	Start op korte termijn, structurele aanpak	Programmaleider ondermijning	- goede informatiepositie op faciliteerders; - aanpak van bewuste faciliteerders; - (het vergroten van de bewustwording van faciliteerders komt aan bod bij de programmalijn 'maatschappelijke weerbaarheid vergroten')	regulier

3.Het weerbaar en bewust maken van de gemeentelijke organisaties

Hierbij draait het om bewustwording, zowel ambtelijk als bestuurlijk, van het feit dat de gemeente wordt gebruikt om criminele activiteiten te faciliteren. We moeten ervoor zorgen dat iedere medewerker zich betrokken voelt bij de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Daarnaast draait het om het helder krijgen van tegenstrijdige belangen binnen de organisatie (bijvoorbeeld economische belangen versus het belang om ondermijnende criminaliteit tegen te gaan) en het versterken van de ambtelijke en bestuurlijke integriteit. De screening van personeel is een belangrijk aandachtspunt.

Kwetsbare gemeentelijke bedrijfsprocessen moeten geïnventariseerd worden en zonodig anders worden ingericht zodat onrechtmatigheden worden uitgesloten. Om tot de bron te komen is het nodig om het systeem van de georganiseerde criminele netwerken te frustreren en duurzaam ineffectief te maken. De gemeente heeft hiervoor mogelijkheden op onder andere het gebied van vergunningverlening, subsidieverstrekking, bibobprocedures, stopgesprekken en bij de (ver)koop van vastgoed. Ook nieuwe mogelijkheden die barrières op kunnen werpen voor het gebruik van de gemeente als facilitator van ondermijning moeten onderzocht worden. Hierbij kan gedacht worden aan de uitbreiding van bibobprocedures voor subsidies en vergunningen.

Daarnaast moeten alle medewerkers en met name alle veldwerkers en baliemedewerkers hun niet pluissignalen kwijt kunnen. Dit kan bij een in te richten informatieknoppunt. De afscherming van vertrouwelijke en kwetsbare informatie is een aandachtspunt, evenals het borgen van de privacy van burgers.

Actielijn	Termijn	Verantwoordelijkheid	Resultaat	Capaciteit en middelen
Inventarisatie kwetsbare gemeentelijke processen	middel-lange termijn	Programmaleider ism gemeentesecretarissen	Inzicht in kwetsbare processen. Lijst met kwetsbare processen en versterkingsmogelijkheden	Regulier (wel extra incidentele capaciteit gevraagd van betrokken afdelingen)
Versterken kwetsbare gemeentelijke processen	langdurig en continue proces	Programmaleider gezamenlijk met gemeentesecretarissen	- vermindering van het aantal kwetsbare processen, en verhoogde bewustwording daarvan. - koppeling van informatie ter voorkoming van facilitering vanuit gemeente.	Deels regulier, deels extra (bijvoorbeeld mogelijke uitbreiding bibob voor vastgoed en subsidies)
Vergroten bewustwording zowel ambtelijk als bestuurlijk	2016	Programmaleider i.s.m. RIEC	Training voor bestuurders en ambtenaren, m.b.t. signalen ondermijnende criminaliteit en kennis over wat daarmee te doen.	regulier
Inzet op integriteit	2016	Programmaleider/ integriteitscoördinatoren	Onderdeel van awarenessstraining	Deels extra, deels regulier

4. Maatschappelijke weerbaarheid vergroten

Het vergroten van de maatschappelijke weerbaarheid is gericht op de het vergroten van de bewustwording en de sociale norm in de samenleving. De strategie hierachter: we willen criminaliteit afzetten tegen een maatschappelijke norm, waardoor criminaliteit als verwerpelijk en asociaal wordt gezien. Nu wordt criminaliteit nog te vaak als romantisch of als een manier om de overheid te slim af te zijn gezien. Communicatie (framing en storytelling) is essentieel bij het vergroten van de maatschappelijke weerbaarheid. Communicatie is daarom een belangrijk onderdeel van het programma. Per casus wordt bekeken hoe communicatie ook kan worden ingezet om de maatschappelijke norm te versterken.

Daarnaast richt de aanpak zich op branches waar faciliteerders voorkomen. We spreken deze branches aan op het belang van een schone branche. Branchegenoten die criminelen helpen bij hun criminele activiteiten vertonen zelf ook crimineel gedrag. Door het maken van gedragsafspraken en het afsluiten van bijvoorbeeld convenanten, committeren wij branches om corrigerend op te treden tegen foute branchegenoten. Hierbij wordt er een onderscheid gemaakt tussen branches waarmee landelijke afspraken gemaakt zijn (bijv. de beveiligingsbranche) en de branches waarmee op lokaal niveau afspraken gemaakt kunnen worden.

Actielijn	Termijn	Verantwoordelijk- heid	Resultaat	Capaci- teit en middelen
Branche-afspraken met faciliterende branches	Korte termijn	Programmaleider ondermijning	Convenanten met faciliterende branches (bouwmarkten, auto-verhuur, elektriciens, makelaars)	regulier
Bewustwording vergroten bij ondernemers	middellange termijn	Programmaleider ondermijning	Bijeenkomst met ondernemers over ondermijnende criminaliteit, verhaal uit de praktijk, en bewustwording van de mogelijkheden en gevolgen	regulier
Communicatie en maatschappelijke normstelling t.a.v. ondermijnende criminaliteit	Bij behalen resultaat van de aanpak	Communicatie-afdelingen ism de programmaleider	Duidelijke gezamenlijke communicatie bij resultaten aanpak van ondermijning (nadruk op ondermijnende effect voor samenleving en integrale werkwijze)	regulier
Meldingsbereidheid vergroten	Korte termijn	Programmaleider ondermijning, communicatie	- Meldpunt voor burgers voor signalen van ondermijning gerealiseerd (kan mogelijk geïntegreerd worden met PIT-meldpunt) - verbeterde bekendheid van verschillende meldingsmogelijkheden (gemeente, politie, Meld Misdaad Anoniem)	regulier
Verbreden strategie maatschappelijke weerbaarheid naar doelgroepen burgers, MKB, overige niet-faciliterende branches, scholen, ed.	Lange termijn		n.t.b.	

5.Een georganiseerde overheid: Samenwerken op districts- en regionaal niveau.

Deze aanpak omvat de bijdragen die wij als basisteam leveren aan de aanpak en ontwikkeling op regionaal en districtsniveau. Het gaat hierbij om het leveren van capaciteit voor informatiebeelden. Daarnaast is het nodig om inzicht te verkrijgen in hoe de verschillende vormen van ondermijning werken: wie zijn het, wat doen ze, wat drijft hen, waar gebruiken ze het criminele vermogen voor, etc. Om dit inzicht te verkrijgen moet op straat elke interventie als een inkijkoperatie worden uitgevoerd. Dat kan nieuwe inzichten en verbanden opleveren en blinde vlekken inzichtelijk maken. Daarnaast is een gezamenlijke communicatiestrategie onontbeerlijk.

Actielijn	Termijn	Verantwoordelijkheid	Resultaat	Capaciteit en middelen
Bijdrage aan één georganiseerde overheid	Start op korte termijn	Gemeentelijke informatieknoppunten	- Geleverde gemeentelijke uitvoeringscapaciteit aan informatiebeelden	Deels regulier, deels extra
herhaling ondermijningsbeeld	2017/2018	Programmaleider ondermijning	- herhaling van het ondermijningsbeeld: zicht op veranderingen in de afgelopen twee jaar.	regulier